

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (research and development) จุดมุ่งหมายในการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม อำเภอพระพุทธรบาท จังหวัดสระบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร 4) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร ผู้วิจัยได้พัฒนาหลักสูตร โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ในเรื่องเกี่ยวกับนโยบายทางการศึกษา การวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 แนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม อำเภอพระพุทธรบาท จังหวัดสระบุรี และความต้องการจากบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จำนวน 5 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 4 คน นำมาพัฒนาหลักสูตรฉบับร่าง และปรับปรุงโดยการประมวลผลการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สระบุรี เขต 1 ในอำเภอพระพุทธรบาท จำนวน 250 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนวัดศรีจอมทอง จำนวน 34 คน ได้จากการสุ่มแบบง่าย (simple random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน โดยใช้แบบสัมภาษณ์สำหรับ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จำนวน 5 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 4 คน แบบสอบถามสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2. หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม อำเภอพระพุทธรบาท จังหวัดสระบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 6 แผนรวม 17 ชั่วโมง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาผล ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบวัดเจตคติต่อการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น แบบสังเกตพฤติกรรมระหว่างปฏิบัติกิจกรรม ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองทุกขั้นตอน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และ

สถิติที่ t-test dependent และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และนำผลที่ได้จากการประเมินมาปรับปรุงเป็นหลักสูตรต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัยผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรโดยดำเนินการ 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการอนุรักษ์ ศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์ แนวคิดในการทำหลักสูตรกับผู้ที่เกี่ยวข้อง ศึกษาข้อมูลพื้นฐานนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร

2. ดำเนินการสัมภาษณ์ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เกี่ยวกับ การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน สอบถามปัญหา ความต้องการ ความคิดเห็น ความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรการอนุรักษ์ เพื่อรับฟังความคิดเห็นการนำหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรีไปใช้

3. สอบถามนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดศรีจอมทอง เกี่ยวกับ สถานภาพทั่วไป ปัญหา ความต้องการ ความจำเป็น ในการนำหลักสูตรไปใช้

หลังจากนั้นเก็บรวบรวมข้อมูล นำมาวิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำข้อมูลมาสร้างหลักสูตรฉบับร่าง ประกอบด้วย ความสำคัญ หลักการ วิสัยทัศน์ จุดมุ่งหมาย สาระ มาตรฐานการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น (ช่วงชั้นที่ 2) ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง คำอธิบายรายวิชา ขอบข่ายเนื้อหา โครงสร้างหลักสูตร คุณภาพของผู้เรียน แนวทางการจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน แหล่งการเรียนรู้ กระบวนการวัดผลและการประเมินผล

ขั้นตอนที่ 2 ดำเนินการพัฒนาหลักสูตร

รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ จากการแบบสอบถาม แล้วเสนอประธานอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอคำแนะนำและตรวจสอบข้อมูลเพื่อจัดทำเป็นหลักสูตรฉบับร่างและปรับปรุงแก้ไข แล้วส่งหลักสูตรฉบับร่างให้ผู้เชี่ยวชาญในด้านหลักสูตรและการสอน 2 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลและประเมินผล 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา 2 ท่าน จากนั้นปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ ก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้หลักสูตร

ผู้วิจัยได้ทดลองใช้หลักสูตร กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดศรีจอมทอง อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี จำนวน 34 คน จำนวน 17 ชั่วโมง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ขอบหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนวัดศรีจอมทอง เพื่อขอความอนุเคราะห์ทดลองใช้หลักสูตรฉบับร่าง

2. การเตรียมการเพื่อทดลองใช้หลักสูตร โดยเสนอหลักสูตรฉบับที่ร่างขึ้น โดยการจัดเตรียมงบประมาณ สถานที่ เอกสารที่ใช้ทดลอง สื่อ/อุปกรณ์การเรียน เครื่องมือวัดและประเมินผล ซึ่งประกอบด้วย แบบทดสอบ แบบสังเกตพฤติกรรม และแบบสอบถามเจตคติ พร้อมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการทดลอง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพอย่างเต็มที่

3. ประชุมเจ้าหน้าที่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และผู้รับผิดชอบในส่วนต่างๆ เพื่อให้เข้าใจสภาพปัญหาและความจำเป็นในการจัดการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ รวมทั้งประสานงานกับผู้เป็นวิทยากรและประสานงานกับเจ้าหน้าที่ในสถานที่ต่างๆ ที่จะไปศึกษานอกสถานที่ รวมถึงนักเรียนทุกคน เพื่อการเตรียมตัวล่วงหน้า

4. การจัดเตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้และการเก็บข้อมูลต่างๆ ได้แก่ เอกสารประกอบการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบสังเกตพฤติกรรม และแบบสอบถามเจตคติที่มีต่อหลักสูตร

5. ดำเนินการทดลองใช้หลักสูตร ตามแผนการจัดการเรียนรู้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดศรีจอมทอง จำนวน 34 คนที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 ณ โดยมีขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมดังนี้ 1. สังเกตพฤติกรรมด้วยแบบสังเกตพฤติกรรมระหว่างการปฏิบัติกิจกรรม และทำการทดสอบก่อนเรียน 2. จัดปฐมนิเทศเบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่างๆ ของหลักสูตร 3. ดำเนินการตามกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ 4. ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน และให้นักเรียนทำแบบวัดเจตคติต่อการเรียนด้วยหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

เมื่อสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบสังเกตพฤติกรรมระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบวัดเจตคติต่อการเรียนด้วยหลักสูตรท้องถิ่น นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard division) การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) การทดสอบที (t – test dependent) และนำผลจากการประเมินมาปรับปรุงเป็นหลักสูตรต่อไป

สรุปผลการวิจัย

จากการดำเนินตามขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนา (research and development) โดยปรากฏผลการวิจัย ซึ่งมีละเอียดดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ในด้านของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เป็นการศึกษาจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการสอบถามและการสัมภาษณ์จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร พบว่า โดยทั่วไปแล้วผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรมีความเห็นว่า ควรมีการพัฒนาหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นของตนเอง เพื่อเป็นการอนุรักษ์

และส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรม ความเป็นมาของท้องถิ่นของตนเอง เพื่อที่จะได้ตระหนักและหวงแหนในทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตนเองให้คงอยู่สืบไป

2. ผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า การสร้างองค์ประกอบหลักสูตรฉบับร่าง ผู้วิจัยได้นำผลแนวคิดทฤษฎี หลักการและข้อมูลพื้นฐาน โดยสำรวจความต้องการผู้เชี่ยวชาญ นักเรียน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมาเป็นพื้นฐานในการสร้างโครงสร้างหลักสูตร ประกอบด้วย ความสำคัญ วิสัยทัศน์ โครงสร้างคุณภาพผู้เรียน สาระ มาตรฐานการเรียนรู้ เนื้อหาสาระ เวลาเรียน แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล และแผนการจัดการเรียนรู้ 6 แผนประกอบด้วย

- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง พระพุทธบาทบ้านเรา
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ความสำคัญของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง การปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับชุมชน
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง การปฏิบัติกิจกรรมไปทัศนศึกษา
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 เรื่อง การนำเสนอผลงานการอนุรักษ์

ผลการประเมินหลักสูตรฉบับร่าง พบว่า หลักสูตรฉบับร่างมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 และมีความเหมาะสมในส่วนประกอบต่างๆ ในแผนการจัดการเรียนรู้

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตร จากการนำหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดศรีจอมทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 จำนวน 34 คน พบว่านักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ มีความสนใจ และตั้งใจในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันเป็นอย่างดี ทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ และยังส่งผลต่อทัศนคติของนักเรียนในการรักษาท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

4. ผลการประเมินและการปรับปรุงหลักสูตร

ผลการประเมินและการปรับปรุงหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พบว่ามีค่าความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 นั่นคือ มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทในด้านต่างๆ โดยผู้เชี่ยวชาญได้มีข้อคิดและเสนอแนะในหลักสูตรฉบับร่างว่า ในด้านเนื้อหา วิธีการและเทคนิคในการจัดกิจกรรม ควรสอดแทรกสิ่งที่เป็วิถีชีวิตประจำวันเข้าไป เพื่อให้นักเรียนตระหนักว่าสิ่งเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของนักเรียน เป็นการปลูกฝังค่านิยมภายในเพื่อแสดงออกถึงพฤติกรรมภายนอกในการอนุรักษ์ ในด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาวิชา หลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนการใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เจตคติต่อการเรียนด้วยหลักสูตรท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก คือนักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการ

จัดการเรียนรู้ มีเจตคติที่ดีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม รู้สึกหวงแหนทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตนเองมากขึ้น

อภิปรายผล

จากการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีเป็นประเด็นสำคัญที่จะอภิปรายผล ในแต่ละขั้นตอนดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งประกอบด้วยหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับอำเภอพระพุทธบาท โดยสำรวจความต้องการ ความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีนโยบายให้เยาวชนในท้องถิ่นมีความรู้ ความเข้าใจเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม รักและหวงแหนทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น โดยคำนึงถึงสภาพปัญหา ความพร้อม เอกลักษณ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ นำไปจัดทำสาระการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มให้ครบถ้วนตามมาตรฐานกำหนด โดยส่งเสริมให้ผู้เรียน ใฝ่เรียน ใฝ่รู้และพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ ใช้แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ซึ่งกำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียน เกี่ยวกับท้องถิ่นโดยกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้ผู้เรียนรักประเทศชาติ รักท้องถิ่น มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2549, หน้า 4) และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ระบุว่าในกระบวนการจัดเรียนรู้ ต้องมุ่งปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้อง ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2549, หน้า 1) การจัดการศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระที่ 5 กล่าวถึงความเข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรควัฒนธรรมและมีจิตสำนึก อนุรักษ์ ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (กรวงศึกษาธิการ, 2545, หน้า 17) ซึ่งการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สรยุทธ หลิมตระกูล (2548, บทคัดย่อ) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ป่าชุมชนมี 3 ประการ ได้แก่ การมีผู้นำที่จริงใจและเสียสละเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม การที่ชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้สูง และการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ

จากการสำรวจความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี จากบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร สถานศึกษา ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม คณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า หลักสูตรการอนุรักษ์ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจ และมีประสบการณ์ตรงจากแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ทำให้รู้คุณค่าของทรัพยากรและ สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น มีความรักและหวงแหนทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตนเอง รู้จักวิธีการและแนวทางในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น เห็นคุณค่าและ ประโยชน์ของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ชุมชนมีความต้องการที่จะรักษา และอนุรักษ์ทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างจริงจัง ซึ่งการให้ความรู้และสร้างเจตคติที่ดีต่อการอนุรักษ์ ทรัพยากรในท้องถิ่นของตนเอง เป็นแนวทางที่สามารถอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมได้ ซึ่ง สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ข้อ 8 และข้อ 9 ที่ว่ามีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาสีเขียวสิ่งแวดล้อม รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้าง สิ่งที่ดีงามให้สังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, หน้า 4)

2. จากการสร้างหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการพัฒนา หลักสูตร พบว่า องค์ประกอบของหลักสูตรฉบับร่าง ประกอบด้วยความสำคัญ หลักการ วิสัยทัศน์ จุดมุ่งหมาย สาระ มาตรฐานการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง คำอธิบายรายวิชา ขอบข่ายเนื้อหา โครงสร้างหลักสูตร คุณภาพของผู้เรียน แนวทางการจัดการเรียนการสอน สื่อ การเรียนการสอน แหล่งการเรียนรู้ กระบวนการวัดผลและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ของกรมวิชาการ (2540 ก, หน้า 8-9) ระบุว่าองค์ประกอบของหลักสูตรประกอบด้วยหลักการ จุดมุ่งหมาย โครงการ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาของวิชา สื่อการเรียนการสอน วิธีสอนการ วัดผลและประเมินผล จากการนำหลักสูตรฉบับร่างและแผนการจัดการเรียนรู้ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ประเมินความสอดคล้องส่วนประกอบของหลักสูตรฉบับร่าง พบว่า หลักสูตรมีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 แสดงว่า เป็นหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสม ซึ่งเป็นไปตามหลักการของ การสร้างหลักสูตร เพราะแต่ละองค์ประกอบของหลักสูตรได้ยึดหลักของการพัฒนาหลักสูตรของ ไทเลอร์ (Ralph W. Tyler) และทาบ (Hilda Taba) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาหลักสูตรของ ไทเลอร์นั้นเริ่มจาก การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การเลือกประสบการณ์การเรียน ศึกษา สืบค้นเพื่อสร้างเครื่องมือที่จะวัดพฤติกรรม ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ และการพิจารณา ผลการประเมินให้เป็นประโยชน์ ส่วนขั้นตอนของทาบ เริ่มจาก ศึกษาวิเคราะห์ความต้องการ กำหนดจุดมุ่งหมาย เลือกเนื้อหาสาระ จัดรวบรวมเนื้อหาสาระ การจัดประสบการณ์การเรียน การคัดเลือกประสบการณ์การเรียน และการประเมินผลเพื่อตรวจสอบดูกิจกรรมและ

ประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดไว้บรรลุ สอดคล้องกับ โศรดา แฉ้วภักดี (2544, หน้า 25) ที่กล่าวว่า การพัฒนาสร้างและพัฒนาหลักสูตรนั้นควรมีขั้นตอน 4 ขั้นตอน ซึ่งได้แก่ 1. กำหนดเป้าหมาย 2. การออกแบบหลักสูตร 3. การนำหลักสูตรไปใช้ 4. การประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับ เซเลอร์, และอเล็กซานเดอร์ (Saylor & Alexander, 1966 อ้างถึงใน สุนีย์ ภูพันธ์, 2546, หน้า 169 -170) ได้ศึกษาแนวคิดและรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของไทยเลอร์ และทาบา และนำมาปรับขยายให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อสนองความต้องการของผู้เรียนเป็นรายบุคคลมากขึ้น โดยมีขั้นตอนดังนี้ 1. กำหนดเป้าหมาย จุดมุ่งหมาย และขอบเขต 2. การออกแบบหลักสูตร 3. การใช้หลักสูตร 4. การประเมินหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสำราญ โคตรบุรี (2552, หน้า 142) ได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุจังหวัดอุบลราชธานี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แบ่งการวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตร ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร และยังสอดคล้องกับวันดี จุพานิชย์ (2552, หน้า 116) ได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องท่องเที่ยวเมืองแก่งคอย จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาดังประเทศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร และขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดศรีจอมทอง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 34 คน ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 6 แผน ประกอบด้วย ภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ในภาคทฤษฎีนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น รักและหวงแหนทรัพยากรในท้องถิ่นของตนเอง ส่วนกิจกรรมในภาคปฏิบัตินักเรียนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ช่วยเหลือกิจกรรมทุกอย่างเท่าที่ตนเองทำได้ มีความสุขและสนุกสนานในการได้ทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน สำหรับการศึกษานอกสถานที่ในกิจกรรมทัศนศึกษา นักเรียนมีความตระหนักถึงสภาพปัญหาและความเสื่อมโทรมของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นกับอำเภอพระพุทธบาท ตระหนักถึงประโยชน์ของทรัพยากรต่างๆ และมีค่านิยมที่ดีในการจะช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตนเอง ส่วนการนำเสนอผลงานของนักเรียน โดยการบูรณาการความรู้และประสบการณ์ทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ นักเรียนสามารถบูรณาการความรู้และประสบการณ์ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ได้บูรณาการเนื้อหาทั้งทางวิชาการและภาคปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม ลำดับกิจกรรมการเรียนรู้จากการเรียน

ภาคทฤษฎีสู่ภาคปฏิบัติได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ทั้งวิชาการ และได้สนุกกับการทำงาน เนื้อหาวิชาการและกิจกรรมต่างๆ ยังเกี่ยวข้องกับชุมชนซึ่งเป็นเรื่องใกล้ตัวของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542, หน้า 7) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้แบบบูรณาการทำให้นักเรียนมีโอกาสได้ใช้ความคิด ประสบการณ์ ความสามารถและทักษะต่างๆ อย่างหลากหลาย ก่อให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะกระบวนการและเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์ และยังสอดคล้องกับถนอมจิตร อวงพิพัฒน์ (2546, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยโครงงานเรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยโดยสรุป ประโยชน์ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ นักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้และสรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ฝึกทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการค้นคว้าทักษะการนำเสนอ และทักษะกระบวนการกลุ่ม สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง และสอดคล้องกับสำราญ โคตรบุรี (2552, บทคัดย่อ) ได้ทำการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุจังหวัดอุบลราชธานี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า หลักสูตรท้องถิ่นควรมีความสอดคล้องและตอบสนองความต้องการและความสนใจของนักเรียนและเป็นหลักสูตรที่มีความสอดคล้องกับความต้องการท้องถิ่น จึงจะทำให้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมประสบความสำเร็จได้

4. ผลการประเมินและการปรับปรุงหลักสูตร จากการนำหลักสูตรไปทดลองใช้กับนักเรียน ผู้วิจัยได้แบ่งการประเมินผลออกเป็น การประเมินผลก่อนการใช้หลักสูตรกับหลังการใช้หลักสูตร และการประเมินระหว่างการใช้หลักสูตร

จากการประเมินผลก่อนการใช้หลักสูตรกับหลังการใช้หลักสูตร ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนการทดลองใช้หลักสูตรกับหลังการทดลองใช้หลักสูตร พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนการใช้หลักสูตรที่ระดับ .05 ซึ่งหมายความว่า วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อำเภอพระพุทธรบาท จังหวัดสระบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สามารถพัฒนาความรู้ความเข้าใจควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมได้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การบูรณาการเนื้อหาทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยเน้นสิ่งที่อยู่รอบตัวนักเรียนก่อน จึงโยงเข้ากับปัญหาที่ท้องถิ่นประสบ ตลอดจนประยุกต์เข้ากับวิถี ซึ่งสอดคล้องกับยุพิน บุญญานาม (2544, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง จังหวัดระยอง กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง จังหวัดระยองสูงกว่าก่อนการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 และยังสอดคล้องกับชีวิรัตน์ สาลีประเสริฐ (2545, หน้า 3) ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง

การอนุรักษ์โบราณสถานโบราณวัตถุ อำเภออุททอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการทดลองใช้หลักสูตรพบว่านักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องการอนุรักษ์โบราณสถานโบราณวัตถุโบราณสถาน อำเภออุททองก่อนและหลังการใช้หลักสูตรแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของเรณู สิงห์อุบล (2549, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง History of Uthai District สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดอุทัย(เขาวนวิทยา) ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน นักเรียนมีผลการเรียนรวมผ่านเกณฑ์เฉลี่ยร้อยละ 70 และยังสอดคล้องกับการวิจัยของวันดี จุพานิชย์ (2552, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องท่องเที่ยวเมืองแก่งคอย จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับสำราญ โคตรบุรี (2552, หน้า 142) ได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องการอนุรักษ์โบราณสถานโบราณวัตถุจังหวัดอุบลราชธานี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการเรียนการสอนตามหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุจังหวัดอุบลราชธานี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการประเมินผลระหว่างการใช้หลักสูตร ด้านพฤติกรรมการทำกิจกรรมของนักเรียน โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรม ตามแผนการจัดการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติทั้ง 6 แผน พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมระหว่างการใช้หลักสูตรในทุกแผนการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก ซึ่งหมายความว่า การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ครั้งนี้ นักเรียนมีพฤติกรรมการร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์ และกิจกรรมต่างๆ ทั้งการเรียนและการทำงานเป็นไปในทางที่ดี ทั้งนี้อาจมาจากกิจกรรมการเรียนรู้มีการบูรณาการทั้งภาคทฤษฎีและนำไปสู่ภาคปฏิบัติ อีกทั้งกิจกรรมยังสอดแทรกให้นักเรียนเห็นคุณค่าของท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งเป็นเรื่องใกล้ตัว กิจกรรมภาคปฏิบัติเน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมจริงๆ สร้างความสามัคคีใน มีความสุขสนุกสนาน และกิจกรรมมีความหลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับศิริพร อินนะลา (2545, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการให้การศึกษาแก่ชุมชนเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยวิธีการฝึกอบรมและการจัดกิจกรรมเวทีชาวบ้าน : กรณีศึกษาหมู่บ้านดอนมูลกับหมู่บ้านนาไฮ อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน ผลการศึกษาพบว่า ระดับความคิดเห็นของประชาชนหมู่บ้านดอนมูลกับหมู่บ้านนาไฮ อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน ที่มีผลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ด้านหลักสูตรการฝึกอบรม ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ด้านสภาพปัญหาปัจจุบัน ด้านวิธีการให้การศึกษา และยังสอดคล้องกับพระสมโภชน์ ไ้วังษ์ (2552, หน้า 186) ทำการวิจัยเรื่องพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมคุณธรรม

จริยธรรม เพื่อการครองชีวิตในวัยเรียน สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมระหว่างการฝึกอบรมอยู่ในระดับดีมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก เทคนิคและวิธีการอบรมที่หลากหลาย มีการสร้างบรรยากาศในการฝึกอบรมอย่างเป็นกันเอง ซึ่งทำให้นักเรียนมีความสุข สนุกสนานเข้าใจง่าย มีกิจกรรมที่หลากหลาย จึงทำให้นักเรียนผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดี และยังสอดคล้องกับอังคณาพรรณ ยั่งยืน (2548, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า บรรยากาศในการเรียน แรงจูงใจ และสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของนักเรียน

จากผลการประเมินผลหลังการใช้หลักสูตร ผลจากการสอบถามเจตคติที่มีต่อการเรียนด้วยหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม อำเภอพระพุทธรบาท จังหวัดสระบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้แบบวัดเจตคติ พบว่า นักเรียนมีค่าเฉลี่ยเจตคติอยู่ในระดับมาก ซึ่งหมายความว่า นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียน ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ และกิจกรรมการเรียนยังหลากหลาย นักเรียนได้ทำกิจกรรมแล้วมีความสุข สนุกสนาน ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การตระหนักถึงสภาพปัญหาความเสื่อมโทรมที่เกิดขึ้นจริง และกิจกรรมยังสื่อถึงการรักในท้องถิ่นของตนเอง มีความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับยุพิน บุญญานาม (2544, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง จังหวัดระยอง กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และมีความรัก ความภาคภูมิใจต่อท้องถิ่นของตนเอง และยังสอดคล้องกับอัมพร เต็มดี (2545, บทคัดย่อ) ได้พัฒนาชุดการเรียนรู้เรื่องการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวในชุมชน สำหรับนักเรียนประถมศึกษา อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นที่ดีต่อชุดการเรียนรู้ เรื่องการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวในชุมชน รู้สึกรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนมากขึ้น และยังสอดคล้องกับวันดี จุพานิชย์ (2552, บทคัดย่อ) ได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องท่องเที่ยวเมืองแก่งคอย จังหวัดสระบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ด้านเจตคติต่อการเรียนรู้ต่อหลักสูตร นักเรียนมีเจตคติอยู่ในระดับมากต่อการเรียน และสอดคล้องกับถนอมจิตร อวงพิพัฒน์ (2546, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยโครงงานเรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยสรุปประโยชน์ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า นักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้และสรุป

ความรู้ได้ด้วยตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ฝึกทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการค้นคว้าทักษะ การนำเสนอ และทักษะกระบวนการกลุ่ม สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ข้อเสนอแนะ

จากการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม อำเภอพระ พุทธบาท จังหวัดสระบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยได้สรุปข้อเสนอแนะ โดยมี รายละเอียดดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรไปใช้

1. ครูควรศึกษารายละเอียดต่างๆ ของหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร ให้เข้าใจก่อนนำหลักสูตรไปใช้ เพื่อจะได้สามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับนักเรียน
2. ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในภาคทฤษฎี ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีเนื้อหา ที่หลากหลาย เพราะจะทำให้ผู้เรียนมีความสนุกสนานและมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียน การสอน เช่น กิจกรรมเกม เพลง การแสดงบทบาทสมมติ การทำหนังสือเล่มเล็ก แผ่นพับ
3. ในการจัดกิจกรรมภาคปฏิบัติ ควรเน้นให้ผู้เรียนได้แสดงออกอย่างเต็มที่ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกการวางแผน การทำงาน การแก้ปัญหาด้วยตนเอง หรือปรึกษากัน ภายในกลุ่ม ครูควรให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิดเพื่อเพิ่มความมั่นใจในการปฏิบัติจริง
4. ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สัมฤทธิ์ผล ควรพานักเรียนศึกษานอก สถานที่ให้มากขึ้น เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและสามารถนำไปบูรณาการ กับการเรียนเรื่องอื่นๆ ได้มากยิ่งขึ้น
5. การนำหลักสูตรการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ไปใช้ในการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ ควรคำนึงถึงสภาพท้องถิ่นของแต่ละชุมชน เพื่อให้การจัดกิจกรรมต่างๆ ประสบ ความสำเร็จตาม เนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ที่สามารถ จัดทำได้ เพื่อให้เกิดความหลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการและเหมาะสมกับท้องถิ่น
2. ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรและ สิ่งแวดล้อมในระดับชั้นอื่นๆ หรือท้องถิ่นอื่นๆ ที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับสภาพทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
3. ควรมีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรเกี่ยวกับ เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรและ สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นต่างๆ ตามศักยภาพของแต่ละชุมชน เนื่องจากหลังการใช้หลักสูตร นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ รักและหวงแหนทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ในท้องถิ่นของตน
4. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นต่างๆ ที่ชุมชนหรือ ท้องถิ่นนั้นๆ มีความต้องการให้โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้